

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

Pan Avrupa Akdeniz Tercihli Menşe Kuralları

T.C. TİCARET BAKANLIĞI

Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü

Sunum Planı

Temel Kavramlar

Gümrük Birliği ve Serbest Dolaşım

Menşe Kavramı ve Menşe Kuralları

Serbest Dolaşım- Menşe İliőkisi

Menşe Protokollerinde Yer Alan Ortak Hükümler

Bölgesel Konvansiyon

GÜMRÜK BİRLİĞİ

Teorik Çerçeve

İleri Ekonomik Entegrasyon

- Gümrük Birliği tarafları **birbirlerine karşı** gümrük vergileri ve eş etkili vergileri **sıfırlar**. Birbirlerine karşı miktar kısıtlamaları vb. tedbirler uygulamazlar.
- Diğer ülkelerden yapılan ithalatlarda **aynı gümrük tarifesi** uygulanır. Buna tercihli düzenlemeler de dahildir.
- Üçüncü ülkelere yönelik **aynı ticaret politikası** önlemleri uygulanır.
- Gümrük Birliği Gümrük Bölgesinde **aynı gümrük mevzuatı** uygulanır.
- Taraflar arasında mal ticaretine ilişkin diğer mevzuat (ürün standartları vb.) uyumlu olur.
- Gümrük Birliği tarafları arasındaki ticaret, **serbest dolaşım** ilkesine dayanır.

Türkiye - AB Gümrük Birliği

Uygulamada Gümrük Birliği

- ❑ Sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini kapsar.
- ❑ A.TR dolaşım belgesi ile eşyanın **serbest dolaşım**da bulunduğu kanıtlanır.
- ❑ Dış ticaret politikası ve gümrük mevzuatında AB ile tam uyum sağlanmamıştır.

1/95 Sayılı Ortaklık Konseyi Kararı (Gümrük Birliği)

Gümrük Birliğinin son döneminin uygulamaya konmasına ilişkin

MADDE 2: Gümrük Birliği, sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini kapsar.

MADDE 3: Gümrük Birliği, tamamen veya, ilgili şartları karşılamak kaydıyla, kısmen Türkiye’de veya Topluluk’ta üretilen eşya ile üçüncü ülkelerden gelmiş olup Türkiye’de veya Topluluk’ta **serbest dolaşımda bulunan eşyayı** kapsar.

MADDE 16: Türkiye, beş yıl içerisinde Topluluğun tercihli ticaret rejimine aynı menş kurallarıyla uyum sağlayacaktır.

MADDE 28: Türkiye, başta Topluluk Gümrük Kodu ve Gümrük Yönetmeliği olmak üzere Topluluğun gümrük mevzuatına uyum sağlayacaktır.

Türkiye ile AB Arasındaki Ticaret

1/2006 sayılı Gümrük İşbirliği Komitesi Kararı - KÖPRÜ MEVZUAT

Serbest Dolaşımdaki Eşya, tamamıyla Türkiye veya Topluluk'ta elde edilmiş olan ya da tamamı veya bir kısmı üçüncü ülkeler menşeli olup Türkiye ya da Topluluk'ta **ithalat işlemleri tamamlanmış, gerekli gümrük vergisi, eş etkili vergi ve resimleri tahsil edilmiş, bu vergi ve resimleri tam veya kısmi bir iadede yararlanmamış** eşyadır.

SERBEST DOLAŞIM İLE MENŞE FARKLI KAVRAMLARDIR:

Bir eşyanın veya hammaddenin üçüncü ülkelerden gümrük vergilerinin ödenerek ithal edilmesi yani **serbest dolaşıma sokulması**, o eşyanın doğrudan Türk menşei kazandığı anlamına gelmez!

Türkiye ile AB Arasındaki Ticaret

- Türkiye ile AB arasındaki gümrük birliği (1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı) **sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünlerini** kapsamaktadır.

A.TR Dolaşım Belgesi ile gümrük birliği eşyasının **serbest dolaşım statüsü** ispat edilir.

- **Tarım ürünleri** ticareti 1/98 sayılı OKK'da düzenlenmiştir. 1/98 sayılı OKK bir STA gibi uygulanır.

EUR.1 dolaşım belgesi ya da menşe beyanı ile eşyanın **menşei** ispat edilir.

- **Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu** (AKÇT) ürünlerine ilişkin STA

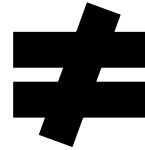
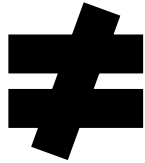
EUR.1 dolaşım belgesi ya da menşe beyanı ile eşyanın **menşei** ispat edilir.

MENŞE KAVRAMI

Kelime kökeni Arapçada doğmak, kaynaklanmak anlamına gelen “neş’et” sözcüğünden türetilen ve yer anlamı belirten “menşe” sözcüğüdür.

MENŞE, uluslararası ticarete, eşyanın iktisadi kimliğini kazandığı ülkeyi belirtmek için kullanılır.

Dış ticarete “menşe ülke”, her zaman o ürünün kaynak ülkesi olmayabilir. İktisadi anlamda en yüksek katma değeri sağlayan ülke menşe ülkedir.

4. Ürünlerin menşei sayılan ülke, ülkeler grubu veya alanlar
Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating
TÜRKİYE

MENŞE KAVRAMI

Menşe Kuralları

Pamuklu Konfeksiyon

Bir ürünün üretim sürecine birden fazla ülke katılabilir:

- Pamuk: Mısır
- İplik: Pakistan
- Kumaş dokuma: Türkiye
- Boyama ve baskı: Türkiye
- Düğmeler: Hindistan
- Parçalara kesim: Fas
- Birleştirme (dikim): Fas
- Lisans: ABD

? Menşe Ülke Hangisi?

Bir ürünün üretim sürecinde:

- ✓Birden fazla ülke yer alabilir.
- ✓Farklı üretim aşamaları farklı ülkelerde yapılabilir

Ancak...

- Bir eşyanın **tek bir menşe ülkesi** olabilir.

MENŞE KAVRAMI

Menşe Neden Gerekli?

Gümrük vergileri eşyanın tarife pozisyonu, kıymet ve menşei göz önünde bulundurularak hesaplanır.

Uluslararası ticarete, eşyanın menşe ülkesine bağlı olarak değişen gümrük vergilerinin uygulanması, tercihi tarife tanınması veya belirli ülkeler menşeli eşyanın ithalatta

- **anti dumping,**
- **koruma önlemi veya miktar kısıtlaması**
- **ilave gümrük vergisi**
- **ek mali yükümlülük**

gibi önlem veya mali yüklerle tabi olması, eşyanın menşeinin belirlenmesini gerekli kılmaktadır.

Ayrıca;

- ❖ Coğrafi işaretler,
- ❖ Kamu ihaleleri,
- ❖ İstatistiki veri toplanması

gibi başka alanlarda da eşyanın menşeinin bilinmesi gerekir.

MENŞE KAVRAMI

Tercihli ve Tercihli Olmayan Menşe Kuralları Ayrımı

1.TERCİHLİ OLMAYAN MENŞE KURALLARI: “Diğer Ülkeler” vergilerinin alınması; ticaret politikası önlemlerinin, miktar kısıtlamalarının ve tarife kotalarının uygulanması ile kamu alımları ve ticaret istatistiklerinin tutulmasında kullanılan ulusal mevzuat ve idari uygulamalardır.

2. TERCİHLİ MENŞE KURALLARI: Eşyanın akdî veya tek taraflı tercihli ticaret rejimleri kapsamında, GATT 1994 Madde 1’in uygulanmasının ötesine geçen tercihli tarifeden yararlanabilir olduğunu belirleyen mevzuat ve genel idari düzenlemelerdir.

MENŞE KAVRAMI

Tercihli Olmayan Menşe

Ulusal mevzuat ve idari uygulamalara dayanmaktadır.

Ülkemizde, Gümrük Kanununda 17-21. Maddeler arasında ve Gümrük Yönetmeliğinde 33-42. Maddeler arasında düzenlenmiştir.

Tercihsiz Muamele

- MFN ilkesine göre uygulanır.
- Tercihsiz menşe kuralları **ticaret tercihi sağlamaz**.
- *Kullanım alanları:*
  - Kotalar
  - Anti-damping ve telafi edici vergiler
  - Gıda/sağlık önlemleri
  - Ticaret istatistikleri toplamak

MENŞE KURALLARI ANLAŞMASI

Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization- WTO)

Amaç

- Üyeler, tüm **tercihsiz ticaret amaçları için ortak menşe kuralları** geliştirmeyi taahhüt etti.
- Anlaşma **kuralları içermez**, yalnızca **uyumlaştırma müzakerelerini başlatır**.
- Tercihsiz ticarete menşe kurallarını uyumlaştırma girişimi = müzakereler devam ediyor.
- **Dünyada ortak tercihli olmayan menşe kuralları yok.**

MENŞE KAVRAMI

Tercihli Menşe

- Ticaret anlaşmaları, taraf ülkeler arasında gümrük vergilerini azaltır veya kaldırır.
- Bu durum, DTÖ **MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ilkesine istisna** oluşturur.

Hukuki dayanak:

- GATT Madde XXIV
- Enabling Clause

▪ **Karşılıklı (Reciprocal)**

- Serbest Ticaret Anlaşmaları
- Gümrük Birlikleri
- Bölgesel Ticaret Anlaşmaları
- 👉 Tüm taraflar tarifeleri indirir.

▪ **Tek Taraflı (Unilateral)**

- GSP/GTS sistemleri
- AGOA, EBA vb.
- 👉 Sadece bir taraf indirim yapar.

MENŞE KAVRAMI

Tercihli Menşe

📌 Tüm tercihli anlaşmalarda tercihli menşe kuralları bulunur.

Amaç:

- ✓ Sağlanan avantajların sadece taraf ülkeler menşeli ürünlere verilmesi
- ✓ Menşe ya da ticaret sapması ile kötüye kullanımın önlenmesi

⚠️ Gümrük vergisi almamak = Devlet gelirinden feragat

→ Bu nedenle menşe sıkı şekilde doğrulanır.

Ülkemizde, STA/TTA eki Menşe Protokollerinde, protokolleri iç hukuka aktarmak maksadıyla daha sonra Bakanlığımız tarafından hazırlanan **Yönetmeliklerde** ve Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) için Bakanlar **Kurulu/Cumhurbaşkanı Kararlarıyla** düzenlenir.

MENŞE KAVRAMI

İthalat Mevzuatına yansması

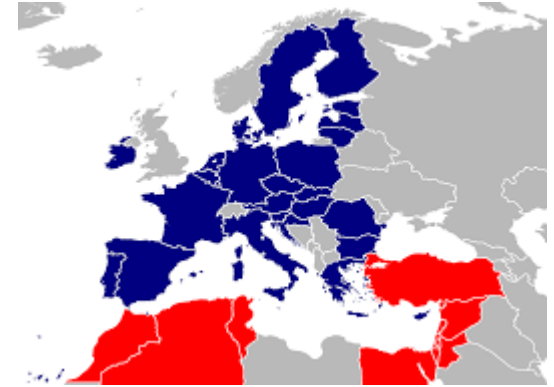
G.T.İ.P./Eşyanın Tanımı	Gümrük Vergisi Oranı(%)							Dipnot
	AB, EFTA, Mak, B- HER, FAS, Filistin, TUN, Mısır, GÜR., ARN., KOS, SIR, KAR, Şİ, Morityus, MLDV, F.ADA, G.KORE, BK, MLZ, SNG, VNZ	Katar	BAE	GTS ÜLKELERİ			DÜ	
				EAGÜ	ÖTDÜ	GYÜ		
6207.21.00.00.00 Pamuktan	0	12	0	0	0	9,6	12	Dipnot

TR-AB Gümrük Birliği - Menş e Kuralları İliş kisi

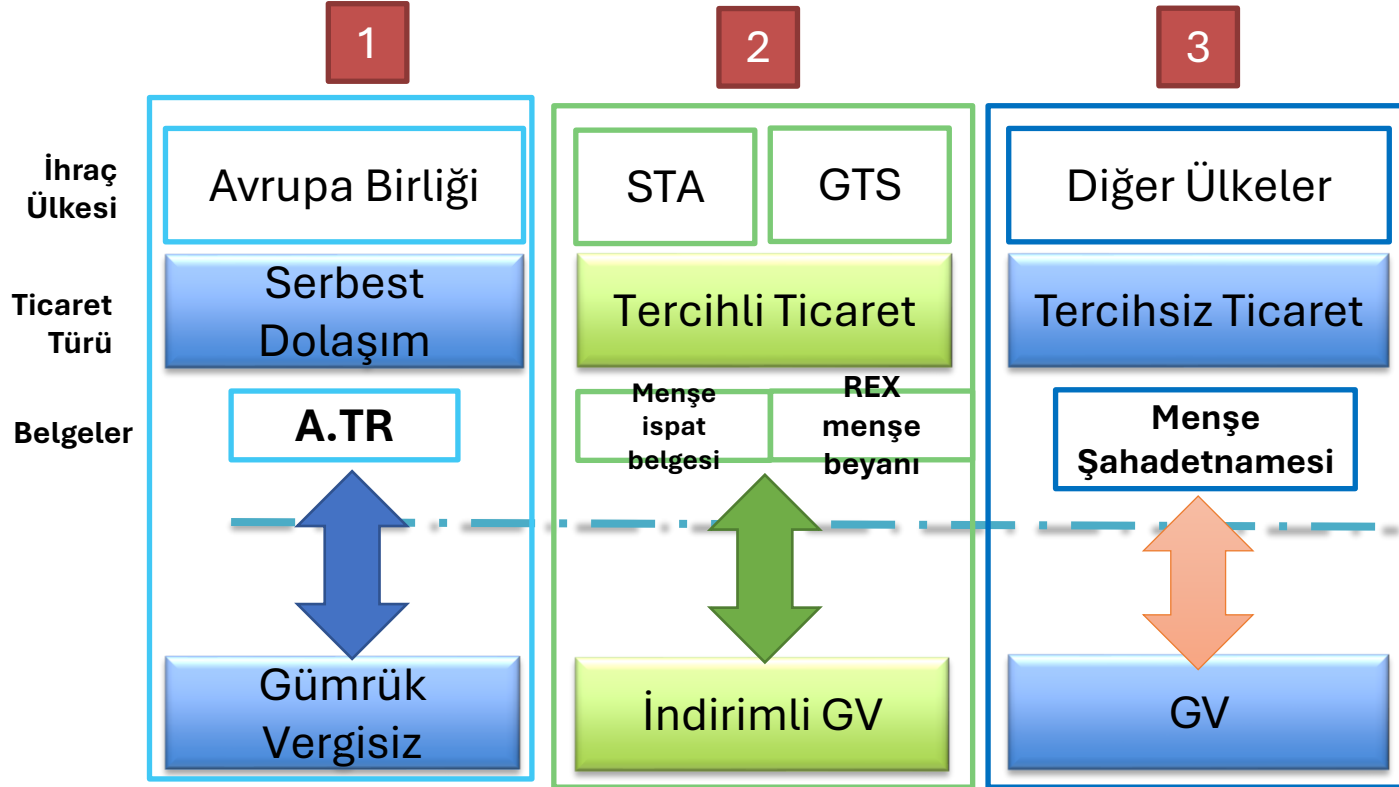
- Türkiye ile AB arası Gümrük Birliği kapsamı ticarete **menş e ülke bilgisine ihtiyaç** duyulmaz.

İstisna: 1/95 47.madde (Ticaret Politikası Önlemleri)

- Gümrük Birliği kapsamı tercihli ticarete, hem AB hem de Türkiye ile bir **çapraz kümü lasyon sistemi** bulunan bir STA ülkesi ile ticaret yapılmak isteniyorsa eş yanın tercihli menş e, **tedarikçi beyanı** ile kanıtlanır.

Menşe-Serbest Dolaşım Açısından Türkiye'nin Dış Ticareti

Serbest Ticaret Anlaşmaları

- ❑ GATT 24 uyarınca «MFN» kuralının bir istisnası olarak kabul edilmektedir. Bunun şartları: Anlaşmaların **ticaretin önemli bir bölümünü kapsamaması** ve **taraf olmayan ülkelere bir külfet getirmemesidir**.
- ❑ DTÖ'ye yapılan bildirimlere göre 1995 yılında 45 olan STA sayısı, 2026 yılı itibarıyla 380'e ulaşmıştır.

Türkiye'nin STA ve TTA'ları

STA'lar

- EFTA (1992)
- AKÇT (1996)
- AB Tarım (1/98)
- K. Makedonya (2000)
- Bosna-Hersek (2003)
- Filistin (2005)
- Tunus (2005)
- Fas (2006)
- Suriye (2007)*askıda
- Mısır (2007)
- Arnavutluk (2008)
- Gürcistan (2008)
- Karadağ (2010)
- Sırbistan (2010)
- Şili (2011)
- G. Kore (2013)
- Morityus (2013)
- Malezya (2015)
- Moldova (2016)
- Singapur (2017)
- Faroe Adaları (2017)
- Kosova (2019)
- Venezuela (2020)
- Birleşik Krallık (2021)
- BAE (2023)
- Katar (2025)

TTA'lar

- İran (2015)
- D-8 (2016)
- Azerbaycan (2021)
- TPS-OIC (2022)
- Pakistan (2023)
- Özbekistan (2023)

MENŞE KAVRAMI

Eşyanın Tercihli Rejimden Yararlanma Koşulları

- ❖ Eşyanın anlaşma **kapsamında** olması,
- ❖ Eşyanın anlaşma ile belirlenen kurallar çerçevesinde **menşeli** olması,
- ❖ Eşyanın menşeli olduğunu gösteren **geçerli bir menşe ispat belgesine** sahip olması,
- ❖ Eşyanın anlaşma yapılan ülkeden doğrudan nakledilmiş olması ya da değişmemiş olması.

Tercihli Menş e Kurallarında Ortak Hükümler

Menş e Kuralı

1. Menş e Kazanım Kriterleri

Tamamen elde edilmiş- Yeterli İşlem veya işçilik

2. Yetersiz İşlem ve İşçilik (Minimal Operations)

3. Menş e Kümü lasyonu

İkili, Çapraz, Tam

4. Genel Tolerans Kuralı

5. Geri Ödeme Yasağı

6. Doğrudan Nakliyat-Değişmeme

Menş e Prosedürleri ve İdari İşbirliği

1. Menş e Statüsünün Tevsiki

2. İdari İşbirliği

3. Sonradan Kontrol

Tercihli Menş e Kuralları

Menş e kazanım kriterleri:

İki temel kriter bir de kümü lasyona özel kriter bulunur:

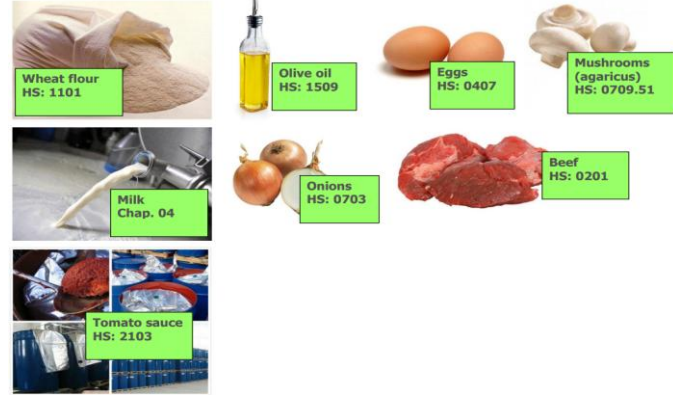
1. Tamamen elde edilme
2. Yeterli iş çilik veya iş lem (Ü rüne Ö zğ ü Kurallar ya da Liste Kuralları)
3. Menş eli girdilerin yetersiz iş çilik veya iş lemin ö tesinde bir iş çilik veya iş leme tabi tutulması

Tercihli Menşe Kuralları

Tamamen Üretilmiş veya Elde Edilmiş Ürünler

Tamamen Üretilmiş veya Elde Edilmiş Ürünler

- ✓ Türkiye topraklarından çıkartılan madencilik ürünleri
- ✓ Türkiye’de hasat edilen tarım ürünleri
- ✓ Türkiye’de doğmuş ve yetiştirilmiş canlı hayvanlar
- ✓ Türkiye’de avcılık ve balıkçılıkla elde edilen ürünler
- ✓ Türk bandıralı gemiler ile denizden çıkarılan balıkçılık ürünleri ve diğer ürünler

Tercihli Menşe Kuralları

Yeterli İşlem ya da İşçilik

➤ Tarife pozisyonu değişikliği (TPD) kuralı

Nihai ürünün imalatında kullanılan menşeli olmayan girdilerin; nihai ürünle aynı tarife pozisyonunda sınıflandırılmaması veya kuralda belirlenen bir tarife pozisyonunda sınıflandırılmış olması

➤ Kıymet haddi kuralı

Kullanılan menşeli olmayan girdilerin, nihai ürünün **fabrika çıkış fiyatının** veya ağırlığının belirli bir yüzdesini aşmaması

➤ Belirli işçilik veya işlem kuralı

Nihai ürünün menşeli sayılabilmesi için yapılması gereken asgari işlemleri ifade eder.

➤ Tamamen elde edilme kuralı

Nihai ürünün imalatında kullanılan belirli ürünlerin «tamamen elde edilmiş» olması gerektiğini ifade eder.

Tercihli Menşe Kuralları

Liste Kuralları Nasıl Okunur?

Tarife pozisyonu	Ürünün tanımı	Menşeli olmayan girdilere uygulanarak menşe statüsü veren işçilik veya işlemler
Fasıl 3	Balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve suda yaşayan diğer omurgasız hayvanlar	Kullanılan Fasıl 3'te yer alan tüm girdilerin tamamıyla elde edildiği imalat
1509 ve 1510	Zeytinyağı ve fraksiyonları	Kullanılan tüm bitkisel girdilerin tamamıyla elde edildiği imalat
y Fasıl 62	Örülmemiş veya tığ ile yapılmamış giyim eşyası ve aksesuarı; aşağıda belirtilenleri hariç,	Kumaş kesimi de dahil olmak üzere birleştirmeye birlikte dokuma veya Baskıdan önce kumaş kesmeyi içeren birleştirme (bağımsız işlem olarak)
7208 ila 7212	Demir ya da alaşımsız çelikten yassı haddelenmiş ürünler	7207 tarife pozisyonunda yer alan yarı-mamul girdilerden imalat
y Fasıl 87	Demiryolu veya tramvay levazımı dışındaki araçlar, ve bunların aksamı ile aksesuarları; aşağıda belirtilenler hariç:	Kullanılan tüm girdilerin kıymetinin ürünün fabrika çıkış fiyatının %45'ini geçmeyen imalat

Tercihli Menşe Kuralları

Yetersiz İşçilik veya İşlem Görmüş Ürünler

- ✓ Nakliyat ve depolama süresince ürünlerin iyi şartlarda muhafazasını sağlamaya yönelik koruyucu işlemler,
- ✓ Ambalaj ayırma ve birleştirme,
- ✓ Yıkama, temizleme, toz, oksit, yağ, boya veya diğer tabakalardan arındırma,
- ✓ **Basit** boyama ve cilalama işlemleri,
- ✓ Tamamlanmış bir ürün oluşturmak üzere parçaların basit montajı veya ürünlerin parçalarına ayrılması

Önemli: Yapılan bir işlem sonucunda liste kuralı karşılanırsa dahi, bu işlem «yetersiz» kabul ediliyorsa üretilen eşya ***menşe kazanmaz***.

Tercihli Menş e Kuralları

Tolerans Kuralı

- Bu kural imalatçılara fabrika çıkış fiyatının ya da ağırlığının en fazla % X'i (Her Anlaşma için ayrı ayrı belirlenebilir, genellikle Anlaşmalarda %10 alınır, ancak son yıllarda bu değ erin üstünde değ erlerin de Anlaşmalarda belirlendiğ i gözlemlenmektedir) değ erinde **menş eli olmayan girdi (üçüncü ülke girdisi) kullanma imkanı** tanımaktadır.
- Bununla beraber, spesifik iş çilik ve işleme kuralları (liste kurallarında belirlenen) menş eli olmayan girdilerin kullanımına ilişkin bir azami değ er öngördüğü takdirde, bu %X'lik tolerans kuralı spesifik kuralın öngördüğü yüzdelerin aşılması için kullanılmaz. Maksimum kullanım oranı daima liste kurallarında izin verildiğ i düzeyde olacaktır.

Tercihli Menş e Kuralları

Doğrudan nakliyat & Değişmezlik İlkeleri

Amaç: Tercihli rejimden haksız yararlanmayı önlemek, menş eli ürünlerin üçüncü ülkelerde işlenerek avantajlı vergiyle ithal edilmesini engellemek, STA kapsamında sağlanan vergi avantajlarının bütünlüğünü korumak.

Doğrudan nakliyat

Tercihli menş edenden yararlanabilmek için eşyanın, **menş e ülkeden ithalatçı ülkeye doğrudan sevk edilmesi** gerekir.

Üçüncü ülkeler üzerinden transit geçiş mümkündür; ancak bu durumda eşya: serbest dolaşıma girmemeli, yalnızca yükleme, boşaltma, aktarma veya korunmasına yönelik işlemlere tabi tutulmalıdır. Gümrük idareleri, doğrudan nakliyat şartının sağlandığını taşıma belgeleri ve gerektiğinde ek kanıtlarla doğrular.

Değişmezlik ilkesi

Doğrudan nakliyat hükmünün yerini almıştır. Böylelikle, sevkiyatların üçüncü ülkelerde bölünmesi imkanı getirilmiştir. Bu şekilde bölünen sevkiyatlar için sonradan EUR.1 dolaşım belgesi /menş e beyanı düzenlenmesinin önü açılmıştır.

Gerii Ödeme veya Muafiyet Yasağı

Tarihsel Arka Plan

Bir serbest ticaret anlaşması (STA) kapsamında tercihli menşee belgesi ile ihraç edilen bir ürün için, üretimde kullanılan üçüncü ülke menşeli girdilerine ilişkin **ithalat vergilerinin iade edilmesini veya askıya alınmasını yasaklayan hükümdür.**

 Amaç:

Aynı ürüne hem:

- tercihli gümrük vergisi uygulanması
- hem de ithal girdiler için vergi iadesi sağlanması şeklindeki “**çifte avantajı**” engellemek.

* Özellikle **AB'nin tercihli ticaret rejimlerinde** güçlü şekilde yer aldı.

Gerİ Ödeme veya Muafiyet Yasağı

Tarihsel Arka Plan

- ❑ Genellikle STA'ların menşre protokollerinde bulunan bir kavramdır.

«Gerİ Ödeme Yasağı» ile

- ❑ üçüncü ÷lke menşreli girdi kullanımının caydırılması, yerli üreticilerin korunması, menşreli girdi kullanımının teşvik edilerek kümölasyon uygulamasının yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

Önemli Not: STA'lardaki «geri ödeme yasağı» hükmü ile Gümrük Birliğindeki «serbest dolaşım» kavramları birebir örtüşmemektedir.

STA'larda yalnızca «menşreli olmayan» girdilere ilişkin yasak söz konusuyken; Gümrük Birliğinde, Gümrük Birliği Gümrük Bölgesinin dışından gelen tüm ürünlerin serbest dolaşıma sokulmuş olması gerekmektedir.

Geri Ödeme Yasağı – STA'lar

Tarihsel Arka Plan

Gümrük Birliği kapsamında;

- **A.TR Dolaşım Belgesi** düzenlenmesi durumunda, eşyanın bünyesinde mevcut **serbest dolaşım**da **bulunmayan tüm girdiler** bakımından TEV doğar.
- Antrepo ve serbest bölgelerden AB ülkelerine gönderilecek eşya için de bu durum geçerlidir.

STA kapsamında yasak varsa;

- **Menşe ispat belgesi** düzenlenmesi durumunda, eşyanın bünyesinde mevcut **serbest dolaşım**da **bulunmayan menşeli olmayan girdiler** (örneğin Dahilde İşleme Rejimi) bakımından TEV doğar.

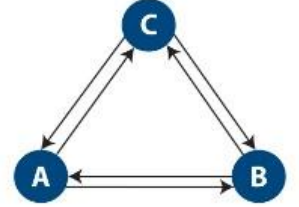
Tercihli Menşer Kuralları

Menşer Kümülasyonu

Menşer kümülasyonu, aralarında bir Serbest Ticaret Alanı oluşturan bir anlaşmaya taraf olan ülkelerin, **birbirleri menşerli girdileri sınırsız ölçüde kullanmalarına olanak tanıyan** bir sistemdir.

Menşer Kümülasyonunun Amacı Nedir?

Menşer kümülasyonunun amacı, birbirlerine tercihli rejimler tanıyan ülkeler arasındaki **ticaretin arttırılmasını** sağlamaktır.

Tercihli Menş e Kuralları

Menş e Kümü lasyonu

İkili kümü lasyon

Çapraz kümü lasyon

Ürünlerin kümü lasyonu

Tam kümü lasyon

İşçilik ve işlem
kümü lasyonu

- ❑ Kümü lasyonun amacı, STA ortağı ö lkeler arasındaki **ticareti ö zendirmek ve tedarik zincirlerinin STA tarafları arasında oluş masına katkı sağlamaktır.**

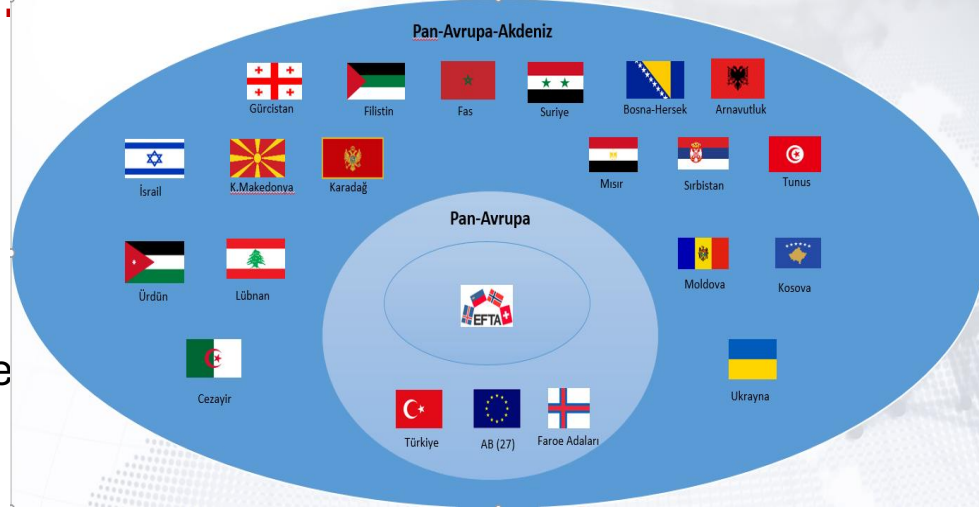
Tercihli Menşeler Kuralları

Türkiye'nin Taraf Olduğu Çapraz Menşeler Kümülayon Sistemleri

- ❑ **1999** – Pan-Avrupa Menşeler Kümülayon Sistemi
- ❑ **2005** – Pan Avrupa Akdeniz Menşeler Kümülayon Sistemi
- ❑ **2006** - Batı Balkan Menşeler Kümülayon Sistemi
- ❑ **2014** – Bölgesel Konvansiyon
- ❑ **2025** – Revize Bölgesel Konvansiyon

Pan Avrupa-Akdeniz Tercihli Menşre Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyon

- ❑ Toplam 51 taraf ülke
- ❑ 2011 yılında imzaya açıldı
- ❑ Temel hedefler:
  - ✓ Menşre kurallarını tek bir metinde konsolide etmek
  - ✓ Menşre kümülasyon alanını genişletmek
  - ✓ Menşre kurallarını güncellemek
  - ✓ Kurumsal ve yasal altyapıyı güçlendirmek

Bölgesel Konvansiyon'un Revizyonu

- ❑ Bölgesel Konvansiyon, 1990'larda oluşturulan ve o dönemin üretim modellerini yansıtan menşe kurallarını değiştirmemişti; yalnızca ayrı menşe protokollerinin yerini almıştı.
- ❑ Menşe kurallarının revize edilmesi, esasında Konvansiyon'un imzalanma sebeplerinden biriydi.
  - ❖ **«*CONSIDERING that any amendment to a protocol on rules of origin applicable between two partner countries of the pan-Euro-Mediterranean zone implies identical amendments to each and every protocol applicable within the zone,***
  - ❖ ***CONSIDERING that the rules of origin will need to be amended in order to better respond to the economic reality,»***

Bölgesel Konvansiyon'un Revizyonu

2009: PEM ülkeleri, ikili menşe protokollerini revize etmenin oldukça zor olduğunu kabul ederek Konvansiyon metni üzerinde uzlaştılar.

2011: Bölgesel Konvansiyon imzaya açıldı.

2012: Bölgesel Konvansiyon yürürlüğe girdi.

2013: PEM Ortak Komitesi ilk toplantısını Konvansiyon'un revize edilmesi gündemiyle gerçekleştirdi. PEM Çalışma Grubu yetkilendirildi.

2018: Revize metin oluşturuldu. AiB Ticaret Bakanları'nın 18 Mart 2018 tarihli zirvesinin sonuç bildirgesinde Bölgesel Konvansiyon'un revize edilmesi desteklendi.

2019: Revize metin oylamaya sunuldu. Türkiye (**geri ödeme yasağı nedeniyle**), Tunus ve Fas (tekstil & hazır giyim kurallarını yeterince esnek bulmamaları nedeniyle) ret oyu verdiler.

2021: Avrupa Birliği'nin girişimiyle, kabul eden PEM ülkeleri revize kuralları «alternatif kurallar» olarak tanımlayarak ikili bazda ve eski kurallarla eş anlı uygulamaya başladılar.

2023: PEM Ortak Komitesi'nin 7 Aralık 2023 tarihli toplantısında ikinci kez oylamaya sunulan metin, oybirliğiyle kabul edildi.

2025: 1 Ocak 2025 tarihinde Bölgesel Konvansiyon'un revizyonu yürürlüğe girdi. 2025 yılı geçiş dönemi olarak kabul edildi.

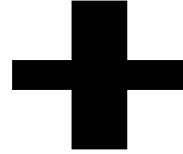
Türkiye'deki İç Onay Süreci

❑ Uygun bulma kanunu
(31/7/2025 tarihli RG – 7556
Sayılı Kanun)

❑ Cumhurbaşkanı Kararı
(19/12/2025 tarihli RG – 10694
Sayılı Karar)

❑ Tercihli Menşe Yönetmeliği
(20/12/2025 tarihli RG)

*31/12/2025 (6.mükerrer) RG'de yayımlanan değişiklikle tadil edildi.

- STA Ortak Komite Kararlarının imzalanması
- OKK'ların her iki tarafta da usulünce yürürlüğe konulması (Parlamento ve/veya Devlet Başkanı onayı)
- OKK yürürlük tarihi tespiti
- Matris güncellemesi için PEM Sekretaryasına bildirim
- Türkiye PEM Matrisinin Bakanlık resmi internet sitesinden duyurulması

Bölgesel Konvansiyon'un Revizyonu

Öne Çıkan Değişiklikler

- PEM Ortak Komitesi'nin Aralık 2023'te kabul ettiği revize menşe kuralları 1 Ocak 2025'te yürürlüğe girdi ve 2025 boyunca eski ve yeni kuralların paralel olarak uygulanmasına izin veren bir geçiş dönemi sağlandı.
- Eski ve yeni kurallara göre üretilen ürünler arasında bağ: ticarete aksamaları önlemek için geçirgenlik (permeability)
- 1 Ocak 2026 itibariyle STA'sı revize Bölgesel Konvansiyona atıfla tadil eden ülkeler bakımından yürürlüğe girdi.

✓ Eski ve yeni kurallar arasındaki farklar:

- Tek tip menşe ispatı: EUR-MED sertifikası kaldırılarak sadece EUR.1 veya menşe beyanı kalacak şekilde sadeleştirme yapıldı ve belge geçerlilik süresi 4 aydan 10 aya çıkarıldı.
- Menşe tolerans oranları artırıldı: Sanayi ürünlerinde EXW (%10 → %15) Tarım ürünlerinde ağırlık bazlı tolerans (%10 → %15)
- Liste kuralları günümüz üretim tekniklerine uyarlandı.
- Tam kümülasyon ile bir ürünün menşe statüsü, farklı PEM ülkelerindeki tedarik zinciri boyunca parçalı olarak kazanılabilmesi sağlandı.
- **Geri ödeme veya muafiyet yasağı sadece Armonize Sistemin (AS) 50 ila 63'üncü fasıllarında tekstil ve konfeksiyon ürünleri için korunmuş; diğer fasıllar itibariyle kaldırıldı.**

Yeni Kurallarda apraz Kümülasyon İmkanı

1/1/2026 itibarıyla PAAMK kapsamında eski ve yeni kurallara dayalı iki ayrı kümülasyon bölgesi oluşmuştur.

Yeni Kurallar (2023 kuralları)

(R)

- EFTA
- Faroe Adaları
- AB AKÇT
- AB Tarım
- Bosna-Hersek
- Sırbistan
- Fas
- Filistin
- Gürcistan
- Karadağ
- Kosova
- K. Makedonya
- Moldova
- **Mısır**

*AB ile Gümrük Birliğı ürünlerinin çapraz kümülasyonu 2023 kurallarına göre yapılır.

Eski Kurallar (2012 kuralları)

(C)

- Tunus
- Arnavutluk
- **Mısır**

*Mısır ile olan ticarete istisnai olarak hem eski kurallar hem de yeni kurallar geçerlidir.

Türkiye PEM Matrisi

TÜRKİYE PEM MATRİSİ (Tablo-D)

	EFTA ülkeleri				Akdeniz ülkeleri					Batı Balkan ülkeleri								
	EU	CH (+LI)	IS	NO	FO	EG	MA	PS	TN	TR	AL	BA	KO	ME	MK	RS	MD	GE
EU		R	R	R	R	R/T	R/T	R/T	R	R ¹	R	R	R	R	R	R	R	R
CH (+LI)	R		R	R	C	C	C	C	C	R	R	R		R	R	R	R	R
IS	R	R		R	C	C	C	C	C	R	R	R		R	R	R	R	R
NO	R	R	R		R	C	C	C	C	R	R	R		R	R	R	R	R
FO	R	C	C	R						R								
EG	T/R	C	C	C			C		C	C	T/R					C		
MA	T/R	C	C	C		C			C	T/R								
PS	T/R	C	C	C						R								
TN	R	C	C	C		C	C			C								
TR	R ⁽¹⁾	R	R	R	R	C	R/T	R/T	R	C	C	R	R	R	R	R	R	R
AL	R	R	R	R						C		R	R	R	R	R	R	
BA	R	R	R	R						R	R		R	R	R	R	R	
KO	R									R	R	R		R	R	R	R	
ME	R	R	R	R						R	R	R	R		R	R	R	
MK	R	R	R	R						R	R	R	R	R		R	R	
RS	R	R	R	R		C				R	R	R	R	R	R		R	
MD	R	R	R	R						R	R	R	R	R	R	R		
GE	R	R	R	R						R								

¹ AKÇT Anlaşması ile 1/98 sayılı OKK kapsamına giren tarım ürünlerinin ticaretine ilişkin tercihli menşe kurallarını gösterir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

TEŞEKKÜRLER

Talip Engin KAYA
Daire Başkanı

abmense@ticaret.gov.tr